

Mlada Koroška

MESEČNA MLADINSKA PRILOGA »SLOVENSKEGA VESTNIKA« ★ DUNAJ, V PETEK 5. DECEMBRA 1947. — LETNIK II. — ŠT. 11 (17)

Naša mladina bo nadaljevala

BORBO DO ZMAGE

Od 22. do 24. novembra je bila v Dolah ob Vrbskem jezeru pokrajinska konferenca Zveze mladine za Slov. Koroško. Prisotni delegati občinskih in okrajnih organizacij Zveze mladine so pregledali na konferenci rezultate dosedanjega dela, jih kritično premotri in postavili naloge za bodoče delo. Delegati so ugotovili, da je potrebna odločna borba proti imperializmu in fašističnim elementom, ki bi hoteli s terorjem preplašiti zavedne in napredne slovenske mladince in tako onemogočiti delo Zveze mladine za Slovensko Koroško. Obenem bo treba ojačati in poglobiti sodelovanje z napredno avstrijsko mladino v borbi proti imperialističnim naklepom, katerih posledica je težki gospodarski položaj v Avstriji.

Konferenca je soglasno sprejela več resolucij. V resoluciji, ki so jo poslali maršalu Titu, delegati izjavljajo:

»Spet stoji pred nami odločilni trenutek. Potrebna bo še ostrejša borba za našo svobodo, zato smo danes prisegli, da se bomo borili tako dolgo, dokler ne bomo priključeni k matični državi Jugoslaviji pod Vašim vodstvom.«

V resoluciji, naslovljeni konferenci zunanjih ministrov v Londonu, poudarjajo delegati mladinske konference:

»Mi smo sestavni del slovenskega naroda in smo skupno z brati onstran krivične meje doprinesli svoj delež k skupni zavezniški zmagi. Danes pa avstrijska in britanska oblast zapirata naše borce za svobodo. Nasilje, ki so ga v prvi avstrijski republiki izvajale organizacije z vso podporo avstrijskih oblasti, je doseglo vrhunec v dobi nacifašizma in se danes nadaljuje. Koroški Slovenci so v borbi proti nemškemu okupatorju jasno pokazali voljo po združitvi z matičnim slovenskim narodom v Jugoslaviji. Delegati slovenske mladine, ki je v borbi proti fašizmu doprinesla ogromno žrtev, zahtevamo v imenu vse slovenske mladine, da zunanji ministri upoštevajo voljo ljudstva, ki hoče k FLRJ.«

V resoluciji Izvršnemu odboru svetovne federacije demokratične mladine v Parizu delegati ugotavljajo, da Zveza mladine za Slovensko Koroško kljub dejstvu, da je nastala v borbi proti nacističnim okupatorjem, do danes še ni priznana. Avstrijske policijske oblasti,

zveste tradiciji zatiranja koroških Slovencev, so jo proglasile celo za ilegalno. Britanska vojaška sodišča so doslej obsodila že več mladincev zaradi manifestiranja slovenske narodne zavesti in s tem podprla pomembne težnje avstrijskih oblasti. Delegati izražajo voljo vse mladine Slovenske Koroške in ugotavljajo, da ustrahovalne metode reakcije niso dosegle svojega namena. Zveza mladine za Slovensko Koroško se bo borila še odločneje za svobodo koroških Slovencev in za demokratične, napredne cilje Svetovne federacije demokratične mladine.

V resoluciji Medzavezniškemu kontrolnemu svetu na Dunaju delegati protestirajo proti zastraševalnim izjavam koroškega deželnega glavarja Wedeniga in proti obsodbi sekretarja POOF-a Karla Prušnika. Delegati zahtevajo, naj Medzavezniški kontrolni svet podvzame ukrepe, ki bodo na Koroškem uveljavili načela demokracije in preprečili, da bi bila Koroška nevarnost za svetovni mir.

II. trikrat udarna brigada „Matija Verdnik-Tomaž“ je spet doma

V ponedeljek 1. decembra 1947 zjutraj je prispela v Področico naša II. mladinska delovna brigada »Matija Verdnik — Tomaž«. Tudi naša druga mladinska brigada je bila zaradi udarniškega in požrtvovalnega dela na progi Šamac-Sarajevo proglašena za 3krat udarno in odlikovana z Redom bratstva in enotnosti prve stopnje. Komandant brigade tov. Danilo Kupper je prejel odlikovanje Reda bratstva in enotnosti druge stopnje. Na postaji so brigado pozdravili predstavniki POOF-a in ostalih antifašističnih organizacij.

Prihod brigade do avstrijski žandarji in britanska obmejna edinica že več dni budno pričakovali. Brigada se je iz Področice takoj odpeljala z vlakom v Celovec.

stavice in pripravlja mesto, da bo doštolna pričakalo prvi vlak na široki progi.

Osječani, Mala, nova postaja je vsa v zelenju. Ko sem se vozil s kamionom v aprilu po svečani otvoritvi del ob trasi bodoče proge, takrat je bilo na tem mestu, kjer je danes postaja, kamenje, grmičevje in hrib — na vrhu vsega pa je stala deska z napisom: Tu bo postaja! Že takrat nisem dvomil v te besede — vedel sem, da bo stala tu postaja, kakor bo zgrajena proga, ki je takrat šele zaživela v delovnem poletu. In prav pred to postajo je pričakovalo ljudstvo že drugič svečani vlak — vlak, ki bo vozil to pot vse do Sarajeva. Tudi tu je ljudstvo prineslo delegatom brigadirjem darove.

Prihajamo na teritorij II. sekcije, Srbska Grabska. Več ko polovica prebivalcev je prisotnih pri sprejemu. Govori predsednik mestnega ljudskega odbora.

„Ljudstvo Bosne najbolj občuti, kaj je dobilo z novo progo. Hvaležno ni samo mladini za to, kar so nam dali. Ne mislim samo na progo — vse, kar je bilo v zvezi s progo. Kultura, analfabetični tečaj itd.“ Že blizu Doboja se vozimo preko prvega mostu čez reko Sprečo. Majhen je most, toda bil je prvi zgrajen. Od tu dalje postaja nasip vse bolj visok. To je slavni dobojski nasip, slaven po herojski borbi, ki se je na njem vršila.

Ta nasip skriva v sebi vse v največji meri, kar je črpala proga od brigadirjev.

Tisti 14. julij, dan preden bi morala poteci obveza, da bo ta nasip zgrajen. Že ves teden je lil dež, da se delo sploh ni moglo

S prvim vlakom po novi mladinski progi od Šamca do Sarajeva

„Na našoj prvoj lokomotivi pišače slova: Živeo rad...“

Pisk žvižgalk kondukterjev, dvig roke prometnika in dolg zategel vrisk sirene lokomotive in vlak — prvi svečani vlak na Mladinski progi je krenil iz Slavonskega Šamca proti Sarajevu. Svečani vlak, sestavljen iz okrašene lokomotive in kompozicije devetih vagonov je vozil delegate, predstavnike mladinskih delovnih brigad. Najboljši od najboljših so se vozili s prvim vlakom, trikratni, štirikratni, petkratni udarniki — borci iz Lašve, Vranduka, Dobojskega nasipa in z drugih večjih objektov na Mladinski progi.

Tovarniška sirena je tulila sedmo, ko je vlak krenil na pot. Srca vseh potnikov so zatrepetala v vzbudljivem navdušenju — kako tudi ne, saj to je zmaga, nova velika zmaga Ljudske mladine Jugoslavije in tehničnega vodstva gradnje Mladinske proge.

Nad Savo se je vlekla še megla, ko je vozil vlak preko mostu „Mladine Jugoslavije“. Takrat so zažarela lica brigadirjev iz „Tomšičeve“ brigade, ptujske in drugih, ki so gradili ta most. Ne samo železne konstrukcije, betonski oporniki in stebri — tudi znoj, požrtvovalnost in vztrajna volja sestavljata most in v njem so skrite prenekatere prečute noči, prenekatere žulj se skriva na vsakem delu mosta.

Ko se je bila bitka za to, da-li bo most do določenega roka zgrajen, da-li bo lahko vozil preko njega 15. julija prvi vlak do Doboja, takrat je ravno na tem mestu postala četrtič udarna „Tomšičeva“ brigada. „Nismo se borili, da bi postali udarni — borili smo se, da bo most pravočasno dograjen!“ tako vam pove danes vsak brigadir „Tomšičeve“ brigade.

Že smo preko mostu, prispeli smo v Bosanski Šamac. Tu je bilo zbrano ljudstvo vseh okoliških vasi, onih vasi, iz katerih so prišli nešteto krat na progo, da so jo pomagali graditi. To je ono ljudstvo, ki si je priborilo prehodno zastavico. Vsi so tu —

najmlajši — pionirji, tu je mladina, tu so žene in moške. Tu je 82-letni Bevhadin Gujič, ki se ni še nikoli v življenju peljal z vlakom — gradil pa je progo, da se bodo njegovi vnuki peljali po njej.

Brigadirka Mara iz Šamca bi hotela zakričati iz vsega grla, da bi jo slišali vsi oni, ki so trdili, da je progo nemogoče zgraditi — zakričala bi v onem navdušenju, s katerim je to progo gradila, po kateri se pelje sedaj prvi vlak. Nima te sreče, da bi se tudi ona peljala po njej — toda vsaj videla je prvi vlak. Ne vem, kaj je občutila v sebi, toda slutim — slutim po tem, da ni zakričala ono, kar so razodevale njene oči, njen obraz, njene kretnje — ni zakričala, ker ni imela moči. V tistem silnem navdušenju je skozi solze veselja jedva izdavila:

„Moja proga, naša progal!“

V Bosanskem Šamcu je vstopilo na vlak še nekaj delegatov, potem pa je vlak krenil na daljno pot.

Ko smo se vozili preko Šumaškega polja, onega polja, na katerem je Todor Vujasinovič zasadil pred 229 dnevi prvi kramp v bodočo traso in dal takrat znak za juriš za izgradnjo proge, sem se spomnil besed, ki jih je ob tej priliki izrekel Mihajlo Svačić približno takole:

„V vas so obrnjene oči vseh narodov Jugoslavije — in ne samo Jugoslavije, temveč vsega sveta.“

Tovariši — brigadirji! Tovarišice — brigadirke! Mladinska proga mora biti šola za vas. Šola, iz katere boste izšli z izkustvi, z znanjem!“

Tega se je zavedal sleherni mladinec in mladinka, ko so gradili progo.

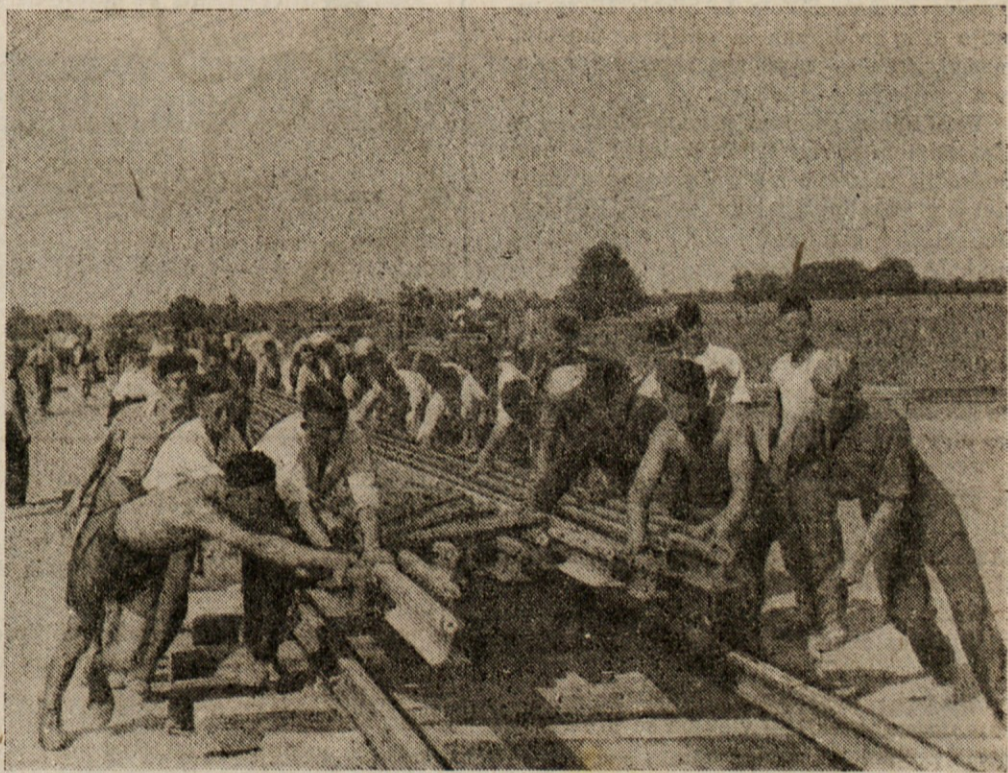
Kmetje, ki so delali po polju ob progi, so zapuščali svoje delo in pritekli k progi, da bi videli prvi vlak, ki bo peljal skozi do Sarajeva. Z odprtimi ustmi so obstali, ko je vozil vlak mimo njih, in šele, ko je ta izginjal v daljavi, so se zbudili iz presenečenja in mahali še dolgo za vlakom.

Pionirji iz bližnjih vasi so prišli s celim odredom in z zastavo na čelu in s cvetjem obmetavali prvi vlak.

Vlak drvi z vse večjo in večjo brzino. Trideset, štirideset kilometrov na uro. Obrazi vseh potnikov žarijo od sreče.

Ha, še tik pred zaključkom dela na progi so dejali nekateri: „Saj ne bo mogel voziti! Če pa bo, bo pa prav počasi! To je nov udarec zanje!“

Vlak se ne ustavlja na vseh postajah, kajti tako ne bi prispel nekaj dni v Sarajevo — tam pa ga pričakujejo, nestrpno pričakujejo. Prav v tem času postavljajo svečane tribune, mladina jih krasi s cvetjem, po ulicah naleplja letake, obeša za-

Mladinci polagajo tračnice

razvijati tako, kot bi se moralo. Zadnji dan — še vedno manjka stotine in stotine kubikov v nasipu, toda brigadirji so že vsi izčrpani. Zadnje dni so delali podnevi in ponoči. Toda vse zamaž, nasip žre, žre...

Tovariši! Obveza je 15. julij.

Tovariši! Obveza je 15. julij — ali res ne bomo izpolnili svoje obveze?

Novosadska brigada — šele pred dobro

Minerji pri delu

uro je prišla z osemurnega dela. Brez večerje je popadala po pogradih in zaspala. Le komandant je hodil nemirno po sobi in gledal skozi okno v noč, v dež, ki je lil kakor iz škafa.

„Tovariši! Brigade se bore — mi pa naj počivamo? Ne! Obveza je pred nami! Za menoj, kdor gre prostovoljno na nasip!“

Tiho je korakala brigada ob nasipu. Niti enega ni bilo, ki bi ostal v baraki. Dež je bil v lice, veter je zavijal ob Bosni, da so karbidovke na nasipu ugaševale. Brigada pa je ponovno sprejela borbo.

Kri žuljavih rok se je mešala z blatom — blato do kolen, po rokah, še v ustih samo blato.

„Izgraditi prugu,
još ovoga ljeta...“

se je oglašala pesem od nekod. Rajko je padel od utrujenosti na nasip. Padel je Tomo, Martin, Stane — padli so drugi. Spet in spet so vstajali in spet je zapel kramp, zažvenketala lopata. Nasip je žrl, kar naprej žrl kubike zemlje.

„Ali bo?“

„Teško!“

„Moral!“

„Na juriš!“

Nasip je bil dograjen dve uri pred polnočjo, dve uri pred 15. junijem. Da, takrat je bila borba, herojska borba, borba za to, da je danes lahko peljal preko tega nasipa prvi vlak proti Sarajevu. Na tem vlaku se vozijo tudi borci z dobojskega nasipa.

„Da, takrat...“ se je zagledal v nasip Pero Bogič, „in vendar — zmagali smo mi!“

Godba nas je pozdravila, ko smo prispeli v Doboj Novi, mladina in žene so nas postregli s keksi in slaščicami — udarniki so dobivali v dar knjige.

Na slavnostni tribuni so se zbirali predstavniki oblasti, množičnih organizacij in vojske. Minister za industrijo vlade LR Bosne in Hercegovine je prisoten. Razvil se je miting. Še dolgo po vseh govorih in potem, ko je vlak že krenil, je ljudstvo na travniku pred postajo rajalo in se veselilo.

Naenkrat nas je zajela tema. Vozimo se skozi predor Gradič, prvi na našem potu. Predor Kamen, Sikola I., Sikola II. se vrstijo drug za drugim — vrstijo se mostovi, nasipi, useki — a povsod slavoloki, zastave, cvetje in — ljudstvo.

V Maglaju sprejem prvega vlaka — v Zavidovičih ravno tako. Toda tu so nam sporočili radostno vest, da se pred nami pelje v posebnem vlaku — naš ljubljeni maršal Tito, člani vlade FLRJ ter predstavniki JA.

„Tito je prišel!“

„Tito!“

„Tito!“

Med delegati je završalo. Skozi vse leto so ga nestrpno pričakovali — na koncu, ko slavijo zmago, je prišel tudi on.

Vse prepočasi nam je vozil vlak, čeprav je vozil ves čas 40—50 km na uro. S tako hitrostjo ni vozil v teh krajih še noben vlak; na ozkotirni je dosegel največjo brzino 25—30 km na uro.

V Žepču nas je pričakoval na svečani tribuni ves sekcijski štab.

„Pozdravite Tita, nesite mu tudi naše pozdrave — pokažite mu tudi naše delo!“ so nam naročevali — vlak pa se je še bolj divje zapodil po novi progi.

Spet predori, mostovi, useki. propusti. Lokomotiva je dolgo, presunljivo zatulila.

„Vranduk, Vranduk!“

Planili smo k oknom. Vsak je hotel videti, ko bomo zapeljali v največji predor na progi. Ob 16.15 uri smo zapeljali v predor. Objela nas je nepredirna tema. Z brzino 20 km na uro smo se peljali skozi predor. Danes je šlo hitro — v začetku, ko so ga še prebijali, so se borili za vsak meter. Koliko herojev je dal Vranduk — junakov, kot so bili to Mile Borčić, Mate Begović in drugi, kakršna je bila I. in II. sedemkrat udarna minerska brigada.

„Vranduk!“

To ime izgovarjajo vsi brigadirji na progi s spoštovanjem.

„Vranduk!“

To je borba, to je trdo delo, poštivalnost.

„Vranduk!“

To je šola, šola, ki je vzgojila neuklonljive borce za izvedbo petletnega plana.

„Vranduk!“

To je progga — Mladinska progga. Vranduk bo ostal neizbrisen v zgodovini našega delovnega podviga — Vranduk je rušenje vseh evropskih rekordov v prebijanju predorov. Podoben je in lahko ga primerjamo s sovražnimi ofenzivami v času NOB.

V sredini predora je vlak obstal, nato pa nadaljeval vožnjo. Iz predora smo se pripeljali v 10 minutah.

Pred drugo največjo postajo na Mladinski progi, v Zenici, nas je ob mraku pričakovalo nad 1000 meščanov. Godba je zaigrala koračnico, ko je vlak vozil na postajo.

Tu je govoril minister vlade LR Bosne in Hercegovine Kapitanović Heiro, govorili so predstavniki oblasti in množičnih organizacij.

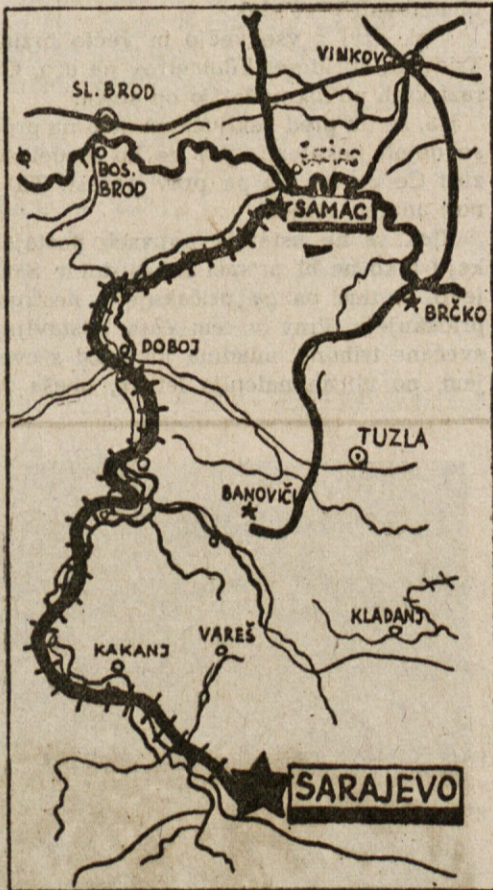
Pionirji iz Tetovega so poslali pozdravno štafeto.

„Obljubljamo, da bomo hodili po vaši poti v borbi za izvedbo petletnega plana!“ so napisali najmlajši.

Še so govorili, ko je vlak krenil proti Lašvi. Ze v trdnem mraku smo se peljali mimo useka, ki je najdlje kljuboval brigadirjem. Taborni ognji so razsvetljevali mrke stene Lašve in brigadirji so rajali okoli njih. Kljub temu, da je bilo že pozno, niso šli počivat. Na svoje oči so hoteli videti prvi vlak. In videli so ga — morda so videli ob medli razsvetljavi luči v vozu tudi napis, vklesan v trde skale: Ne bomo dopustili, da bi usek Lašve preprečeval prihod prvega vlaka!

Izpolnili so svojo obvezo. Vlak je peljal mimo in še dolgo se je slišal glasni „hura“ za vlakom.

V Kakuju, Visokem se je vršil že blizu polnoči miting ob prihodu prvega vlaka.

Na obeh straneh se je kar trlo ljudstva, ki je čakalo in pričakalo prvi vlak.

Zadnja postaja, do koder je vozil to noč vlak, je bila Podlugovi. Tu je vlak z delegati ostal čez noč.

Ze pred sedmo zjutraj je vlak krenil proti Sarajevu. V Semirovcu je obstal tik ob vlaku maršala Tita.

„Tito, Tito!“

Maršal se je pravkar odpeljal na svečanost v Sarajevo. Ko se je odpeljal z avtom, je tudi prvi svečani vlak krenil dalje.

Vse bolj in bolj se bližamo Sarajevu, vse bolj in bolj se goste množice ob progi. Že vozi na novo postajo v Sarajevu. Sirena na lokomotivi je zatulila v veselju, od nekod so zagrmeli topovski streli, rakete so švigale v zrak.

Tako, tako nam je bilo... da so nam solze veselja same silile v oči.

Preko 80.000-glava množica je nepre-

homa pozdravljala in vzklikala prihod prvega vlaka.

Zavore so začele delovati — vlak se je ustavljal. V istem času, ko je vlak obstal, je prispel na svečano tribuno tudi že maršal Tito s spremstvom. En sam krič, en sam pozdrav je zagrmel po zraku:

„Tito, Tito, Tito!“

Baloh Lenart

Udeležba inozemske mladine pri delu na mladinski progi

Na mladinski progi Šamac—Sarajevo je skupaj z Ljudsko mladino Jugoslavije delalo 56 inozemskih brigad in delovnih skupin s 5.842 mladinci in mladinkami iz 42 držav sveta. Na mladinski progi je delala mladina Poljske, Češkoslovaške, Bolgarije, Grčije, Albanije, Romunije, Madžarske, Francije, Velike Britanije, Italije, Trsta, Danske, Švedske, Norveške, Holandske, Belgije, Švice, Avstrije, Irske, Islanda, ZDA, Kanade, Avstralije, Indije, Palestine, Egipta, Republikanske Španije, Vietnama, Zapadne Indije, Madagaskarja, Martinika, Maroka, Irana, Konga, Algira, Indonezije, Malajske, Kitajske, Južne Afrike, Nove Zelandije in Burme.

Od 56 inozemskih delovnih brigad in skupin, v katerih je bilo zastopanih 46 raznih narodov, je proglašeno za udarne

33 brigad in skupin. Med njimi je albanska mladinska brigada »Kemal Stafa«, ki je bila proglašena štirikrat za udarno. Trikrat so proglašene za udarne: Prva koroška mladinska brigada »Franc Tavčman — Lenart«. Druga koroška mladinska brigada »Matija Verdnik — Tomaž« in bolgarska mladinska delovna brigada »Georgij Dimitrov«. Dvakrat so proglašene za udarne: Prva grška mladinska brigada »EGON«, druga češkoslovaška brigada »Jan Šverma«, prva tržaška brigada »Vojka Šmuc« in druga avstralska delovna skupina, 24 mladinskih inozemskih delovnih brigad in skupin je proglašeno po enkrat za udarne.

V inozemskih mladinskih brigadah in delovnih skupinah je skupaj proglašeno 745 mladincev in mladink za udarnike, večje število pa je bilo pohvaljenih.

Svečana otvoritev albanske proge

Ob 30. obletnici Velike oktobrske socialistične revolucije so bile prirejene v vseh večjih krajih Albanije manifestacije in svečanosti. Največja svečanost pa je bila otvoritev prvega dela albanske mladinske proge Drač—Elbasan. Sedmi november je postal pomemben dan v zgodovini albanskega naroda, saj je ta dan stekla prva železnica na področju Ljudske republike Albanije.

Otvoritvi prvega dela albanske mladinske železnice, 43 km dolgega odseka Drač—Pekin so prisostvovali ogromne množice albanskega ljudstva. Ves Drač je bil v zastavah. Na železniški postaji se vihrale albanske, jugoslovanske in sovjetske zastave. Ob 9. uri je prispel na svečanost predsednik albanske vlade generalni polkovnik Enver Hodža s člani vlade, predstavniki albanske ljudske armade. V imenu jugoslovanske vlade je slovesnosti prisostvoval pomočnik zveznega prometnega ministra Ljubiša Veselinović. Navzoči so bili tudi predstavniki Ljudske mladine Jugoslavije in Češkoslovaške in diplomatski predstavniki Sovjetske zveze, Jugoslavije, Bolgarije in Francije.

Ko je prispel prvi vlak iz Pekina v Drač, je generalni polkovnik Enver Hodža ob navdušenih vzklikih zbranega ljudstva prerezal svilen trak pred vhom v postajo in s tem simbolično odprl novo železniško proggo. Lokomotiva, ki je pripeljala prvi vlak, je bila okrašena z zastavami in slikami generalisima Stalina, maršala Tita in generalnega polkovnika Enverja Hodže.

„Železna zavesa“ na Koroškem

Harry Stein, predsednik napredne organizacije avstralske mladine »Eureka Youth League« in vodja delegacije Svetovne federacije demokratične mladine, ki je prejšnji mesec prepotovala Avstrijo, je odgovoril sotrudniku »Oesterreichische Zeitung« na vprašanje: »Ste videli kaj o železni zavesi?«

»Tudi na to vprašanje moram odgovoriti z »da« — vendar v čisto drugem smislu, kakor bi bilo pričakovati po pisanju reakcionarnih časopisov. »Železna zavesa« je na Koroškem: zaporno področje v slovenskem delu dežele. Uradnega utemeljevanja za obstoj te »železne zaves« ne poznam. Toda ker je bila tudi naši delegaciji odvzeta možnost, da bi jo prekoračili, sem si jo mogel tolmačiti samo s tem, da obstoja zato, da bi prikrili svetu, da je tam slovenska manjšina teptana.

Zveza mladine za Slovensko Koroško

ni priznana, pač pa so priznane fašistične organizacije. Govoril sem s sekretarjem slovenske mladine, mladinko, ki je mnogo doprinesla za osvoboditev izpod Hitlerjevega jarma. Angleži so jo do sedaj nič manj kot 21-krat a retiralici.

Harry Stein je ob tej priložnosti govoril tudi o svojih vtisih v Avstriji, o nezadostni prehrani, o pomanjkanju obleke, o črnoboržijanstvu in o problemu razseljenih oseb in primerjal stanje v Avstriji z življenjem v novi Jugoslaviji, ki je v vojni mnogo več pretrpela kakor Avstrija. Dobesedno je izjavil: »Tujec, ki ni bil sam v Avstriji, si ne more predstavljati, kako velika je tu zmešnjava.

Kot zastopnik Svetovne federacije demokratične mladine upam samo to, da mladina Avstrije po tamošnjem položaju ne bo sodila položaja v deželah prave demokracije.«

Fizkulturni tečaj ZM v Dulah

Poleg udejstvovanja na kulturnem in političnem področju, kjer je pokazala lepe uspehe, se je Zveza mladine za Slovensko Koroško oprijela z velikim zanimanjem tudi fizkulture. Ovršla je vse trditve nasprotnikov, ki ne želijo njenega kulturnega in političnega prebujenja niti njenega fizkulturnega delovanja. Trditve, da si naj mladina ne prisvaja pravice do političnega dela, ampak da je njeno mesto le v telovadbi in igri, je nešteto krat ovrгла z izjavami in dejanji. To so želje tistih, ki bi hoteli slovensko mladino kot mrtvo maso brez politične in kulturne razgibanosti, da bi tako laže izvajali nad njo svoje potujčevalno delo.

Fizkultura je bila doslej razširjena v prvi vrsti le med mestno in delavsko mladino. Mnenje, da kmečka mladina dovolj »telovadi« že pri težkem vsakdanjem delu in bi šport le slabil njene telesne moči, je ponekod še danes razširjeno. Toda mladina je sama dobro spoznala to napačno mnenje in se danes je jasno zaveda pomena fizkulture, katere namen ni le telesna razgibanost in igra, kakor jo hočejo pojmovati zagovorniki depolitizacije mladine. Naša mladina, ki hoče predvsem graditi skupnost ter vežbati telesne in duhovne sile posameznikov v skupnosti, smatra športno udejstvovanje za ono ljudsko aktivnost, ki teži za tem, da doseže čim boljše in čim večje uspehe v borbi s prostorom, časom, zaprekami, nevarnostjo in s samo osebo. Torej kot idejo borbe in tekmovanja, ki ima namen, da razvija sposob-

nosti posameznika v delu za skupnost in tesno povezuje posamezne člane skupnosti. Ta povezanost in skupna moč, ki izvira iz zdravega in prožnega telesa in duha posameznih članov skupnosti, pa je posebno potrebna mladini Slovenske Koroške v borbi za skupni cilj narodnega razvoja in njegove svobode.

V svesti svojih dosedanjih uspehov in v spoznanju pravega pomena fizkulturnega udejstvovanja je naša mladina sklenila, da bo pričela z načrtno in splošno fizkulturno vzgojo v svojih vrstah. Ker je zanimanje za športno udejstvovanje tudi pri naši kmečki mladini vedno večje, je Zveza mladine za Slov. Koroško priredila fizkulturni tečaj, ki je bil od 25. do 29. novembra tega leta v Dulah ob Vrbskem jezeru in je pod vodstvom tov. Milana Kuppra nudil tečajnikom v povezavi teoretičnega pouka s praktičnim izvajanjem posameznih športnih panog podlago za nadaljnji razvoj fizkulturnega dela. Tečajniki so vežbali predvsem v lahki atletiki. Igre z žogo, suvanje krogle, gozdni tek, metanje kopja, skok v daljavo in višino ter metanje diska so panoge, za katere vlada med mladino največje zanimanje.

Posebno poglavje so na tečaju zavzele zimske igre, predvsem smučanje, za katero je zanimanje tudi med kmečko mladino že staro in zelo živahno. Smučarske tekme bo priredila tudi to zimo in se je pričela že sedaj pripravljati, da bodo zajele čim več mladincev in pokazale čim večje uspehe.

Gorski škrat

Neki podjeten človek je našel zlato rudo, si najel delavce in pridno izkopaval zaklade. Gorskemu škratu je bilo po volji, da so ljudje izkoriščali zaklade, posebno še, ker so bili kopači dobri ljudje in jim je primanjkovalo kruha, ker je bila mati zemlja premajhna in neplovovita, da bi jih mogla preživeti. Tudi podjetniku ni mogel ničesar oponašati. Podjetnik je naglo obogatel, sorazmerno pa tudi posurovel. Na dobrobit kopačev ni več gledal, skušal je doseči, da bi mu kopači nagrmadili čim več bogastva. Najel si je paznike, ki so priganjali delavce noč in dan k delu. Kopači so izkopali gospodarju vsak dan ogromne množine zlate rude, sami so pa bili vedno bolj izmозgani, suhi in bleđi.

Neki delavec je imel veliko družino. Ko je prišel za deset ur domov, ga je deca vedno prosila: Oče, daj kruha! On pa ni nikoli mogel nasiti vseh teh mladih želodcev in postajal je zaradi tega vedno bolj otožen. Ozlovoljen je dospel po brezuspešni prošnji za povišico plače pri podjetniku nekega dne v rov in premišljeval, kako bi se maščeval za krutost nad njim, ki mu hoče izstradati ženo in nedolžno dečo. Zamislil se je nekoliko in obstal pri delu, ko je nenadoma zagledal proti sebi premikajočo se luč. Že je hitel s še večjo naglico krušiti kamenje, misleč, da prihaja priganjač, paznik. Začudil se je pa, ko je videl namesto bele lučke zeleno. In že je stal pred njim moziček širokega starikavega obraza, z dolgo sivo brado, v rdečih kratkih hlačah, z rdečo kapico na glavi, odet v moder suknič. Bil je Gorski škrat. Vprašal je delavca, zakaj je tako žalosten. Ta mu je potožil vse gorje delavcev, posebno onih, ki morajo preživljati veliko družino. Gorski škrat je navetoval delavcu, naj on in njegovi sotrpini nekoliko potrpe, češ da bodo podjetnik in pazniki sčasoma postali gotovo bolj človeški. Če bi pa ostali še naprej okrutni, naj jim skupno s svojimi tovariši zažuga, naj bodo pravičnejši, sicer bodo svojo krutost še obžalovali. Če bi bil ta opomin brezuspešen, pa naj trikrat zažvižga in on, Gorski škrat, bo prišel delavcem na pomoč.

Delavci so se res združili in rotili podjetnika in paznike, naj jim pošteno delo tudi pošteno plačajo, da bodo mogli preživljati sebe in družine. Dosegli so prav nasprotno: zaslužek se jim ni zvišal, pač pa se je zvišalo število paznikov, ki so strogo gledali, da se kopači niso mogli med delom pogovarjati med seboj in kovati kakšne zarote. Delavca, ki je govoril z Gorskim škratom, je označil podjetnik za hujskača in mu za kazen naložil delo na najtršem kamnu, da se je njegov zaslužek še zmanjšal za tretjino.

Delavec je tedaj, ko se je odstranil paznik, trikrat zažvižgal. Prišel je Gorski škrat in ukazal delavcu, naj vzame prihodnjo noč kos zlate rude, v katero naj vtakne hostijo in naj ta kos rude tako zakoplje v rovu, da bo »martra«, križ na hostiji, obrnjena z glavo proti tlom. Ko je delavec drugi dan to storil, je nastal v trenutku strašen šum in hrup, da so zbežali iz rova vsi pazniki in za njimi delavci. Istočasno se je spremenila vsa zlata ruda v ničvreden trd kamen. Delavec pa je na ves glas kričal: »Delavci so ubogi, a sedaj boste ubogi še vi, zatiralci in morilci delavskih rodbin!«

Gorski škrat je spremenil delavstvu na ljubo svoje zaklade zlata na vzhodnem delu Pece v kamen. Tako je kaznoval nečloveškega podjetnika, nato se je preselil na zapadno stran Pece, kjer je imel zaklad diamantov. Štirje delavci so šli v tem času od bistriške strani na delo v rov Podpeco. Hodili so že mnogokrat isto pot, da jim je bila znana kakor žlica, s katero so vsak dan jedli. Nikoli še niso opazili med potjo votline, ki so jo to pot zagledali tik ob počivališču. Stopili so v votlino, ki je bila tako nizka, da so se morali sključiti. Čim dalje so prodirali v votlino, tem bolj se je večala in se je končno razširila v veliko podzemeljsko dvorano. Stene te dvorane so bile iz samih diamantov, ki si jih z lahkoto odkrušil. Delavci so od samega bleška skoraj oslepeli. Šele polagoma so spoznali bogastvo, ki je bilo nakopičeno okoli njih. Iz stene je prihajal glas: »Vzemite si, kolikor rabite za življenje!« Rudarji so si vzeli vsak po perišče diamantov. Polotila se jih je pa lakomnost. Niso se zadovoljili samo s periščem diamantov, temveč so si napolnili tudi vse žepe in nahrbtnike. Gorski škrat je jezen pritekkel mednje in jih izgnal iz votline: »Če niste zadovoljni z malim, pa ne imejte ničesar!« Votlina se je zaprla in ni je bilo več najti. Diamanti pa so se spremenili v navaden kamen.

Ta pravljica najizraziteje poudarja socialni in pravni čut našega ljudstva. Pravična dodelitev človeških dobrin je v naprednem družbenem redu ena najvažnejših pa tudi najtežjih problemov. Pri-povedka rešuje ta problem z določilom: »Vsakemu po potrebi!« Tako moramo razumeti besede Gorskega škrate: »Vzemite si, kolikor potrebujete za življenje!« Kdor pa je lakomen, pa izgubi pravico do določenega deleža. Taka je tudi pravica: Grabežljivci, dobičkarji, ljudski izsesalci naj izgube njim pripadajoči delež, da oni, ki si s poštenim delom služijo svoj kruh, lahko živijo svobodno, človeka vredno življenje.

Mladina! Tvoj list je MLADA KOROSKA

Naša mladina zahteva slovenske srednje šole

Naši mladinci so s svoje konference v Dulah poslali zveznemu ministrstvu za prosveto pismeno zahtevo, v kateri ugotavljajo, da je osnovna pravica vsakega naroda, da si svoje izobražence vzgaja v svojih lastnih šolah in v maternem jeziku. Ugotavljamo, da koroški Slovenci še do danes nimamo te možnosti, saj je prav šola že desetletja nasilna pomemčevalnica slovenske mladine.

V oboroženi antifašistični borbi je v prvi vrsti delovna mladina našega naroda vodila neizprosni boj za svoje nacional-

ne in socialne pravice ter svobodo svojega in vseh naprednih narodov. V tem boju je na strani demokratičnih ljudstev tudi zmogala. Zato je danes naša pravica, da zahtevamo tudi zase izpolnitev tistih pridobitev, z katere smo šli v borbo. Zato zahtevamo ustanovitev slovenske gimnazije in slovenskega učiteljskega v Celovcu, ki naj služita vzgoji koroških slovenskih dijakov, da bodo vzgojeni v slovenskem narodnem in naprednem duhu in bodo mogli s pridobljenim znanjem koristiti svojemu narodu.

Pismi dveh mater iz Jugoslavije

Uredništvo je prejelo zadnje dni pismi dveh mater, ki odločno protestirata proti klevetam, s katerimi naši sovražniki blatijo našo mladino in našo svobodno domovino.

Košutnikova mama, ki je šla z II. mladinsko brigado na progo Šamac—Sarajevo, da se na lastne oči prepriča o novi Jugoslaviji in o zadržanju naše mladine, piše med drugim:

»Tu se čutim popolnoma srečno, ker je lepo in mirno in ni nobenega političnega sovraštva. Vsi poznajo samo eno nalogo: obnovo in izgradnjo domovine! Ponosna sem, da morem tudi jaz kaj storiti za svoj narod. Ko gledam to veliko navdušenje, bi ne bilo prav, če bi držala roke križem. Še enkrat paudarjam: srečna sem! Mladina me ima zelo rada, nihče me ne kliče drugače kot »mamica«. Tudi učitelji in referenti me vsi spoštujejo. Na lastne oči sem se prepričala o življenju mladine in vem, da so vse klevete neresnične in samo izraz nevolje sovražnikov, ki se zavedajo velikega vzgojnega pomena dela na Mladinski progi, pa tega nočejo priznati.«

Drugo pismo je pismo matere, ki je obiskala svoje otroke v šoli v svobodni domovini in vsa vesela piše:

»Nestrpno sem hrepenela, da obiščem svoje otroke, ker so krožile najrazličnejše vesti. Sedaj vem, da bi jim doma nihče ne mogel nuditi tega, kar imajo tam. Po končani šoli so bili vsi naši otroci za osem dni v Splitu, potem pa so v teku počitnic napravili izlete na osvobojeno Primorsko in celo na Triglav.

Vsak otrok je bil zdravniško pregledan in poslan tja, kjer je bilo za njegovo zdravje najbolj ugodno. Tako so uživali mnogi planinski zrak v planinskem hotelu v bližini Kamnika, drugi spet so bili na otoku Krku na morju. Starejši in močnejši so šli tudi na progo Šamac—Sarajevo.

Vsi so zdravi in cvetoči in se zavdajo dolžnosti, da se morajo učiti. Sicer pa se tudi njihovi vzgojitelji na vse načine trudijo, da jim pomagajo. Govorila sem z upravnikom internata prof. Žitnikom, ki mi je rekel: »Skušam se vžveti v otroški položaj in jim nadomestiti tu v Radovljici po možnosti dom in starše. Zato je moja vzgoja čisto drugačna od navadne internatske, ker nikoli ne bi hotel, da bi se mladina z mržnjo spominjala zavoda, kakor se ga jaz izza dijaških let.«

Solze so mi stopile v oči ob tolikom razumevanju. Sedaj vidite, drage matere, da vam ni treba biti v skrbeh za vaše otroke! V dobrih rokah so!«

MLADINA IZ ŽVABEKA ZAHTEVA SVOBODO ZA ZAPRTE TOVARISE

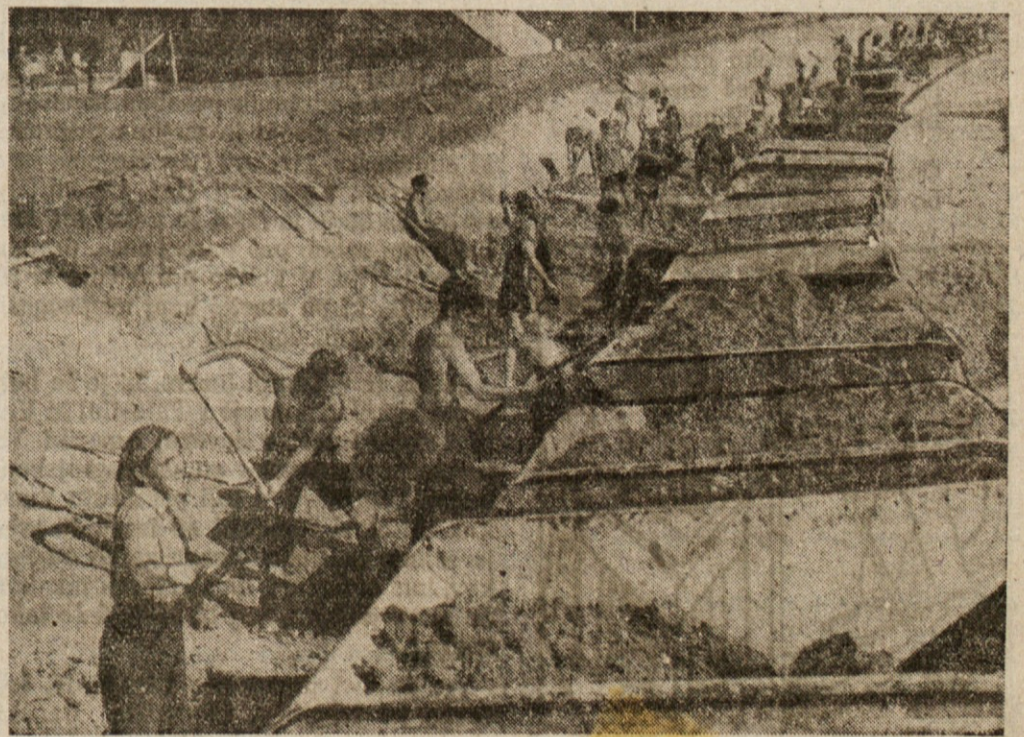
Mladina iz Žvabeka je poslala Britanski civilni upravi v Celovcu naslednje protestno pismo:

»Mi, slovenska antifašistična mladina iz Žvabeka, odločno protestiramo proti obsodbam treh članov naše I. delovne brigade Franca Tavčmana — Lenarta zaradi nošenja zastave, ki si jo je brigada priborila s svojim delom na mladinski progi Šamac—Sarajevo.

Brigada je dobila zastavo podarjeno v priznanje za odlične delovne napore in je bila zato nam vsem sveta. Razen tega je zastava nosila ime enega naših najbolj zaslužnih borcev, ki je padel v borbi proti fašizmu za zmago demokracije. Skupno z zavezniki smo se borili pod to zastavo in zato je tudi ta zastava zavezniška zastava. Zaradi tega smo skrajno ogorčeni nad tem nedemokratičnim ravnanjem angleških okupacijskih oblasti.

Odločno zahtevamo, da se omenjeni tovariši takoj izpustijo na svobodo!

Smrt fašizmu — svoboda narodom!

Kakor na tekočem traku polnijo vagončke z izkopano zemljo

OREH

Fran Roš: Po češki narodni.

Nekoč sta živel dedek in babica. Babica je našla oreh. Hotela ga je shraniti za dedka, pa ga je položila na okno. Oreh pa si je rekel:

»Uidem v gozd!«

Bežal je in bežal, pa je srečal medveda. Medved je zamrmral:

»Pojem te, pojem te!«

Oreh pa je odvrnil:

»Jaz sem mali oreh. Babica me je pobrala, na okno me je položila, jaz pa sem ji ušel. Srečal me je zajec, hotel me je pojesti, pa sem mu jo pobrisal. Srečal sem volka, hotel me je požreti, pa sem mu utekel. Tudi tebi uidem!« In oreh je pobegnil medvedu.

Bežal je in bežal, pa je srečal lisico. Lisica je rekla:

»Pojem te, pojem te!«

Oreh pa je povedal:

»Jaz sem mali oreh. Babica me je pobrala, na okno me je položila, jaz pa sem ji ušel. Srečal me je zajec, hotel me je pojesti, pa sem mu jo pobrisal. Srečal

sem volka, hotel me je požreti, pa sem mu utekel. Srečal sem medveda, hotel me je pohrustati, pa sem mu odnesel pete. Tudi tebi uidem!«

»Ljubi oreh! Kako lepo znaš pripovedovati! Ves dan bi te z veseljem poslušala. A jaz sem gluha. Pridi vendar bliže, da te bolje slišim!«

Oreh se je zakotalil bliže, hotel ji je še enkrat od kraja pripovedovati svojo zgodbo. Lisica pa ga je zgrabila in zdobila, nato pa je žrla njegovo sladko jedrce.

Skočil je z okna, bežal in bežal, pa je srečal zajca. Zajec mu je dejal:

»Pojem te, pojem te!«

Oreh pa je povedal:

»Jaz sem mali oreh. Babica me je pobrala, na okno me je položila, jaz pa sem ji ušel. Tudi tebi uidem!« In oreh je pobegnil zajcu.

Bežal je in bežal, pa je srečal volka. Volk je zaklical:

»Pojem te, pojem te!«

Oreh pa je odgovoril:

»Jaz sem mali oreh. Babica me je pobrala, na okno me je položila, jaz pa sem ji ušel. Srečal me je zajec, hotel me je pojesti, pa sem mu jo pobrisal. Tudi tebi uidem!« In oreh je pobegnil volku.

Fran Sever:

Tinček piše Miklavžu

Burja tuli okrog hiše:
Tinček naš Miklavžu piše:

»Ljubi sveti Nikolaj!
V šolo ne bom mogel zdaj,
ker zapadel debel sneg
pot v naših je bregih.

Rad ostal bi brez zamud
in zato ne bodi hud,
da ti pišem te vrste,
ki nareka jih srce:

Prav hvaležen bi ti bil,
če bi smučke v dar dobil.
To obljubljam ti nocoj,
da bo priden Tinček tvoj!«

In Miklavž, ta ni skopuh,
za lenuhe le je gluha.

Tinček zdaj se v šolo driča
preko polja, preko griča,
pa naj bo še več snega —
ne ostane vam doma.

Če bo Tinček vedno tak,
bo še — smučarski prvak!

STE ŽE SLISALI PIONIRJI

... da je reka Amazonka v Južni Ameriki dobila svoje ime od Špacev v 16. stoletju, ker so baje videli v obrežnih pokrajinah Amazonke. Amazonke so se imenovale v grškem bajeslovju bojevite ženske. Amerikanski raziskovalec Sringling je dognal, da ni bilo pri tamošnjih Indijancih ne tedaj ne pozneje nobenih vojnih žensk, pač pa so tuji osvajalci smatrali za ženske mladeniče brez brade in z dolgimi lasmi. Kljub popravili zgodovinske zmote nosi reka še dalje nepravdo ime.

... da je nešteto ljudi, ki za vruga ne morejo zaspati. Obracajo se na levo, na desno, štejejo od eden do sto, začenjajo znova, a zaspati le ne morejo. Zaspali bi šele proti jutru, trudni in izmučeni, toda tedaj je čas, da vstanejo. Za te je izumil neki zdravnik poseben uspavalni stroj. V tem stroju je majhna priprava, ki oddaja tri četrt ure nepretrgoma zelo dolgočasen, uspavalen glas. Omeniti je treba, da šteje ta stroj že nekaj let. Dobri izumi rabijo pač precej časa, preden se uveljavijo. V koliko upravičuje ta izum nade, ki jih stavijo nanj nespečeži, nismo utegnili dognati.

... da je v Evropi jezero, ki je še bolj slano kot Mrtvo morje v Palestini in Veliko slano jezero v Severni Ameriki. To jezero je imenovano po sedmograjskem knezu Thökölyju in leži pri mestu Vizakui. Že stari Rimljani so imeli tu svoje soline. Soli je v jezeru za 26 odstotkov, kar zadostuje, da se človek nikakor ne more potopiti, naj bi se tudi še tako trudil...

... da živi na otočju Limijordö, severno od Islandije, 45 družin. Danski strokovnjak za oči dr. Holm je dognal, da so vsi člani, kakih 200 ljudi, slepi za

barve. Slepota za barve je delna, in sicer če ne razločimo rdeče in zelene, oziroma modre in zelene barve, ali pa popolna. Vsi omenjeni otočani so popolnoma slepi za barve. Oni vidijo vse le v črni, sivi in beli barvi, in le v teh barvah je pri njih vse: obleka, lišp, pohištvo. Dr. Holm je mnenja, da so za to dedno boleznijo polagoma zboleli vsi otočani zaradi zakonov med seboj. Otočič je samotni, prebivalci nimajo skoraj nobenih stikov z drugimi naselbinami, sicer so pa vsi normalni in zdravi kmetje ter ribiči.

... da je leta 1749 izročil star čudak svojemu sinu debelo nemško-latinsko sveto pismo z opazko, da se je z njim ukvarjal vse življenje. Sin dedič je dobil na notranji strani tele pripombe, ki jih je bil oče sam zapisal: V tej bibliji je 31.174 verzov, 773.692 besed in 3 milijone 566.260 črk. Besedo Jehova sem v njej naštel 6855-krat, besede »in« pa 216.227. Najbolj srednji odstavek je 47. psalm in najbolj srednji verz 101. psalma. Velike vsote so bile v tej dediščini: Če je bil dedič z njim zadovoljen, je pa drugo vprašanje.

Skopuh in siromak

Skopuh je izgubil na cesti mošnjo denarja. Pred cerkvijo je dal oznaniti, da bo dal tistemu, ki mu prinese njegov denar, eno četrtino vsote. Pošten siromak je prišel k njemu in mu hotel izročiti najdeni denar. Hotel pa je imeti obljubljeno četrtino vnaprej.

Skopuh je pogledal novce in jih preštel. Pa mu je žal obljubljene nagrade. Zato reče: »Sto novcev manjka, ti si jih vzeli in zato ti ne dam nič najdenine.«

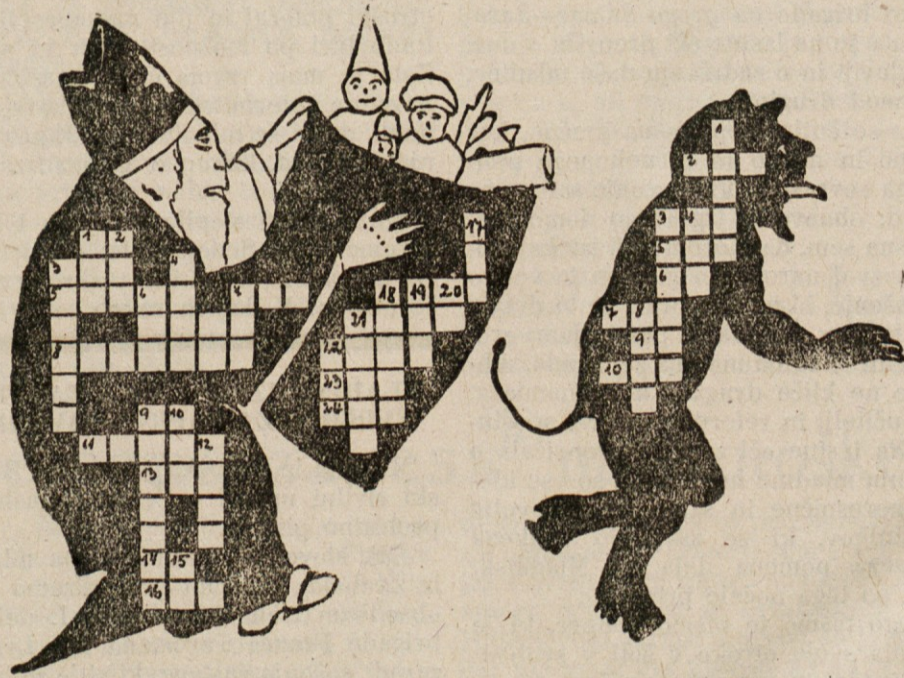
Siromak pa mu ni hotel izročiti denarja, rekel je: »Bo že sodnik določil, ali mi pripada obljubljena vsota ali ne. Jaz sem pošteno hotel vrniti ves denar.«

Drugi dan sta šla oba na sodnijo. Sodnik je rekel siromaku:

»Ta denar ni skopuhov, ker je on imel sto zlatnikov več v mošnji. Ta denar je izgubil nekdo drugi. Nesi ga domov in ga čuvaj, dokler se ne najde oni, ki ga je izgubil.«

Vsem mladim prijateljem!

Stric Joža je sporočil uredništvu, da tokrat ni utegnil odgovoriti na številna pisma in bo vsem ugankarjem in prijateljem odgovoril v prihodnji številki »Mlade Koroške«, ki izide še pred božičem.

KRIZANKA »MIKLAVŽ«

Vodoravno: 1. mene (kratica), 3. časovna enota, 5. barva, 7. glasna žalost, 8. pride 5. decembra zvečer, 11. iste vrste, 13. nasilni odzvem, 14. ali, 16. osebnosti zaimek, 18. domača žival, 21. lesena hiša, bajta, 22. tretja oseba glagola romati, 23. prva žena, 24. dve, dvojce.

Opomba! V kvadratu navpično pod šest je pomotoma za vodoravno polje izpuščena številka. V to vrsto postavi domačo žival v množini.

Navpično: 1. mesec, 2. številka, ženski spol, 3. zaspan, 4. nočna ptica, 6. domača žival, 7. ima igle, 9. spremlja Miklavža, 10. če; v slučaju da, 12. pred-

Treba bo pripraviti smuč

Josip Ribičič:

ČLOVEK IN ŽIVAL

Ko sem bil še majhen, smo imeli kužka. Vedno se je motal okrog mene. Nekoč sem s škarjami rezal pajace. Pa se je zgodilo, da je kužek zamahnil s tačko po škarjah in se zbodol. Žalostno je zavtilil in mi pokazal krvavo tačko. Jaz pa sem bil hud in sem ga ozmerjal: »Ti neroda, ti!« In še s šibo sem ga po zadnji plati. Zato, da bi si zapomnil. Kužek je zbežal v kot. Tam je milo jokal in si lizal rano.

Kmalu nato sem se pa še jaz zbodol v levo roko. Izpustil sem škarje in zakričal, da je kar odmevalo po hiši. Z leveco sem mahal po zraku in z nogami sem divje cepetal po tleh.

Tedaj je kužek nehal cviliti. Šepajoč se je priplazil k meni, nagnil glavo po strani in z enim očkom pogledal na mojo roko. Potem je začel oblizavati rano na mojem prstu. In ko je zagledal še solze na mojem licu, jih je posušil s svojo mehko tačko.

Tistega dne sem prvič spoznal, da je žival mnogokrat boljša od človeka.

REŠITEV KRIZANKE

Vodoravno: 2. lev, 4. telo, 5. il, 6. amen, 7. ura, 8. miš. — Navpično: 1. petelin, 2. le, 3. vol, 4. tema, 6. ar, 7. uš.

stavnik meniškega samostana, 15. oslovski glas, 17. vprašalni zaimek, obratno tudi močan, 18. škodljiva žuželka (prenaševalec malarije), 19. pravijo očetu na kmetih, 20. tu imaš, vzemi (po domače), 21. obrtnik, 22. ima vsaka žival, ima tudi parkelj.

KRIZANKA »PARKELJ«

Vodoravno: 2. hišni čuvaj, 3. žuželke, ki močneje pijejo kot čebele, 5. doba, razdelimo zgodovino, 6. veznik, 7. najedec, 9. tretja oseba glagola vedeti, 10. živi v potokih.

Navpično: 1. predsednik POOF-a, 3. omot, 4. sanje, 8. moško ime.